

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ – ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2026

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1α α-1, β-2, γ-1.

A2.

«πρὸς τὸ μάθημα»,

«ὄ»,

«μέγιστον»,

«ἀνάβασιν».

B1.

Κατὰ τον πλατωνικό Σωκράτη, ο νόμος συνδράμει στην αρμονική συμβίωση (**συναρμόττων**), ώστε όλοι οι πολίτες να ζουν αρμονικά με σκοπό την επίτευξη της κοινωνικής ειρήνης, βοηθά επίσης ώστε να υπάρχει αλληλεγγύη ανάμεσα στους πολίτες (**μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας**), καλλιεργώντας πνεύμα συνεργασίας, προσφοράς και αμοιβαίας εξυπηρέτησης. Ο νόμος, χρησιμοποιώντας ακόμα και μέσα εξαναγκασμού, θα επιβάλλει σε όλους τους ανθρώπους να συνεισφέρουν στο γενικό καλό. Θα αναπτύξει σε όλους τους πολίτες την κοινωνική συνείδηση, έτσι ώστε ο καθένας να προσφέρει αυτά που μπορεί. Τέλος, ο νόμος διαμορφώνει κοινωνικό ήθος (**Ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει ... ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως**), ώστε κάθε άτομο με την συμπεριφορά του να είναι παράγων ενότητας της κοινωνίας. Εν ολίγοις, στόχοι του νόμου είναι: **α. συλλογική ευδαιμονία**, < **β. αρμονική συμβίωση**, < **γ. ενότητα πόλεως**, < **δ. διαμόρφωση κοινωνικής συνείδησης στους πολίτες, ώστε να συνεισφέρουν στο κοινό καλό και να προωθούν την ενότητα της πόλης**.

Ο νόμος στο κείμενο του Πλάτωνα προσωποποιείται (**νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει-μηχανᾶται συναρμόττων- ποιῶν- ἐμποιῶν – οὐχ ἵνα ἀφίῃ- ἀλλ' ἵνα καταχρῆται**) και δίνει την εντύπωση ενός προσώπου που, με την στάση του, τις ενέργειές του, τις αρμοδιότητες, γενικά με το κύρος και την ισχύ του, γίνεται ο κύριος ρυθμιστής των λειτουργιών του κράτους και των πολιτών, ο κυβερνήτης, η ψυχή της πολιτείας. Ένας τέτοιος κυβερνήτης είναι στην ουσία ένας απρόσωπος άρχοντας, που κυβερνάει ψυχρά και αντικειμενικά, χωρίς συναισθηματισμούς και αδυναμίες, είναι ο ιδεώδης κυβερνήτης για το καλό του συνόλου.

Επίσης, όσον αφορά στα μέσα του νόμου στον Πλάτωνα, **πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη**, δεν πρέπει να χαρακτηριστούν αυταρχικά. Καμία πολιτική εξουσία δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς την κρατική επιβολή. Κάθε καταναγκασμός είναι ασφαλώς ανεπιθύμητος και εμπεριέχει ένα στοιχείο βίας, αλλά στην πολιτεία είναι αναπόφευκτος. Ο μέγας αυτός φιλόσοφος επιμένει πως ἡ παιδεία καὶ ἡ πειθὼ θα προταχθούν για την συναρμογή των πολιτών στο κοινωνικό όφελος, προφανώς με την επιχειρηματολογία ότι η ηθική τους ανάπλαση και η πολιτική τους αναγέννηση θα αποβούν τελικά προς όφελός τους. Ο Πλάτωνας όμως, για να προφυλάξει την ιδεώδη πολιτεία του από τις μάστιγες της διαφθοράς, του νεποτισμού, της φιλαρχίας, της ιδιοτέλειας, θεσπίζει αυστηρότατους κανόνες για την διαβίωση των αρχόντων. Μετά από τόσες απογοητεύσεις που γεύτηκε ο Πλάτωνας στον πολιτικό βίο, δηλαδή τα τόσο διεφθαρμένα πολιτεύματα, συνέλαβε την ιδεώδη πολιτεία. Αν τώρα μία γενικευμένη ανηθικότητα και έκλυση ηθών απειλήσει να τήν προσβάλει, τότε ο εξαναγκασμός είναι το μόνο μέσο λύσης.

B2.

Ο Πλωρίτης θίγει ένα διαχρονικό ζήτημα, την ευθύνη των πνευματικών ανθρώπων. Οι άνθρωποι του πνεύματος κατά την γνώμη του φέρουν θεμελιώδη ευθύνη να βοηθήσουν ως πνευματικοί ταγοί, ώστε να προσδώσουν πνευματική νοηματοδότηση στην κοινωνία και να χτίσουν οι άνθρωποι μία στάση ζωής με ἠθος. Συνεπώς, η ἄρνηση εκπλήρωσης αυτού του «ηθικού» καθήκοντος και η κοινωνική τους αδράνεια συνιστούν ύψιστη προδοσία της αποστολής τους.

Θα υποστηρίζαμε πως ο Πλωρίτης βλέποντας την γενικευμένη και διαχρονική περίοδο έντονης απαξίωσης του πολιτικού συστήματος, ωθεί τους πολίτες να στραφούν στους πνευματικούς ανθρώπους, καλώντας τους να εκφράσουν την συλλογική αγανάκτηση και να ηγηθούν της κοινωνίας και νέων πολιτικών σχηματισμών έναντι της ρηχότητας, του λαϊκισμού και της ιδιοτέλειας.

Ο πλατωνικός Σωκράτης αξιώνει τα αντίστοιχα από τις βέλτιστες φύσεις.

Κατά τον φιλόσοφο **βέλτιστη φύσις** μέσα στο πλαίσιο της ιδεώδους πολιτείας είναι οι άνθρωποι που έχουν υψηλότερη παιδευτική δύναμη από τους υπολοίπους. Αυτοί, των οποίων η δυνατότητα για την πρόσληψη της ορθής παιδείας είναι σε μεγαλύτερο βαθμό από των υπολοίπων. Για τον Πλάτωνα η γνώση υπάρχει **δυνάμει** στον άνθρωπο, που με την κατάλληλη παιδεία μπορεί να μετατραπεί σε **ἐνεργεία**. Αυτοί κατά τα λόγια του πλατωνικού Σωκράτη είναι οι κατάλληλοι, ώστε, αφού πρώτα επιλεχθούν και λάβουν την ορθή παιδεία (δηλαδή **θεαθὸν το Ἄγαθόν**), ύστερα να αναγκαστούν να κυβερνήσουν την πολιτεία.

Επίσης να προσεχθεί η σχέση που υπάρχει κατά τον Πλάτωνα στο ζεύγος **φύσις-παιδεία**: δηλαδή, πως μόνο αν ο άνθρωπος έχει εκ φύσεως υψηλή παιδευτική δύναμη πρέπει να λάβει την ορθή παιδεία, ώστε να οδηγηθούμε στο πρότυπο του κυβερνήτη που είναι **ἐνάρετος-φιλόσοφος**. Η ορθή παιδεία σε έναν άνθρωπο με φύσει χαμηλή παιδευτική δύναμη οδηγεί στην **δοκησισοφία**. Όπως

και οι άνθρωποι με υψηλή παιδευτική δύναμη, αλλά χωρίς ορθή παιδεία, οδηγούνται συνήθως στην **κακία**.

Όταν ο πλατωνικός Σωκράτης λέει *“μή επιτρέπεται αὐτοῖς ὁ νῦν ἐπιτρέπεται”* (να μη γίνεται αυτό που τώρα γίνεται) αναφέρεται στην κοινωνική-πολιτική πραγματικότητα της εποχής του, στην οποία οι φιλόσοφοι αδιαφορούσαν για το πολιτικό γίγνεσθαι. Όχι! Μέσα στην **ιδεώδη πολιτεία** **αἱ βέλτισται φύσεις**, που έχουν λάβει την ορθή παιδεία, φωτισμένοι πια, πρέπει να γυρίσουν πίσω στην σπηλιά (κοινωνία) για να επιδράσουν θετικά πάνω στους άλλους χάρη στην γνώση τους. Αυτή η επιστροφή αποτελεί σκληρό καθήκον και αντιστοιχεί στην ηθική αναγκαιότητα, που αναγκάζει τον φιλόσοφο να περάσει από την ευτυχία του θεωρητικού βίου στον ενεργητικό βίο της πολιτειακής ζωής.

Παρατηρούμε, λοιπόν, την πλήρη ταύτιση των δύο στοχαστών ως προς το ηθικό καθήκον των πνευματικών ανθρώπων.

B3. Α, Λ, Σ, Α, Σ.

B4. 1-γ, 2-δ, 3-ε, 4-β, 5-στ.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Μετά απ’ αυτόν (Καλλία) ο Αυτοκλής, επειδή είχε την φήμη του ικανού ρήτορος, μίλησε έτσι: «Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὅτι ὅσα πρόκειται νὰ πω δὲν θὰ εἶναι εὐνοϊκὰ γιὰ σας τὸ γνωρίζω· ἀλλὰ νομίζω ὅτι, ὅποιοι θέλουν νὰ ἀντέξει ὅσο γίνεται περισσότερο αὐτὴ ἡ φιλία που πρόκειται νὰ συνάψουν, πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τὰ αἰτίαι τῶν πολέμων (που διεξάγουμε). Εἰσεὶς κάθε φορὰ λέτε τὸ ἐξῆς “πρέπει οἱ πόλεις νὰ εἶναι αὐτόνομες”. Εἰσεὶς, ὅμως, εἰστε αὐτοὶ που ἐμποδίζετε περισσότερο τὴν αὐτονομία τους. [Γιατί πρώτη συμφωνία που κάνετε με τὶς συμμαχικὲς σας πόλεις εἶναι αὐτό, νὰ σὰς ἀκολουθοῦν ὅπου εἰσεὶς τίς οδηγείτε. Ὅμως πῶς αὐτό ταιριάζει με τὴν αὐτονομία; Ἐπίσης κάνετε νέους ἐχθρούς, χωρὶς νὰ τὸ ἐπικοινωνεῖτε με τοὺς συμμαχικούς σας καὶ μετὰ τοὺς οδηγείτε σὲ ἐπιθέσεις ἐναντίον αὐτῶν· ἐκ τῶν πραγμάτων, λοιπόν, πολλὲς φορὲς ἀναγκάζονται αὐτοὶ που κατ’ ἐπίφασιν εἶναι αὐτόνομοι νὰ ἐκστρατεύουν ἐναντίον φιλικῶν τους πόλεων, ἐνῶ τὸ πιο ἀντίθετο ὅλων στὴν αὐτονομία εἶναι τὸ κάτωθι: ἐγκαθιστᾶτε σ’ ἄλλες πόλεις δεκαρχίες σ’ ἄλλες τριακονταρχίες· καὶ φροντίζετε τοὺς ἀρχόντες σας ἐκεῖ, ὅχι νὰ ἀρχοῦν νόμιμα ἀλλὰ νὰ μποροῦν νὰ κατέχουν βίαιως τὶς πόλεις. Ἄρα φαίνεται ὅτι εὐχαριστιέστε με τὶς τυραννίες παρὰ με τὶς δημοκρατίες.»]

Γ2. Ο Αυτοκλής με σεμνό, αλλά ευφυή τρόπο (δεν είναι τυχαίο το επίθετο που τού αποδίδει ο Ξενοφών «ἐπιστρεφής», που δηλώνει τον ευφυή), εμφανίζεται στο βήμα εμμέσως ως δάσκαλος («διδασκτέον εἶναι ἀλλήλους τὰ αἰτίαι τῶν πολέμων»). Τονίζει, λοιπόν, στους Λακεδαιμονίους πως ο λόγος τους περὶ αὐτονομίας ἀντιφάσκει με τὶς πράξεις τους. Τὸ στηρίζει, ἀναφερόμενος πρῶτα στὸν πειθαναγκασμό που ἐπιβάλλουν ἐξ ἀρχῆς στὶς συμμαχικὲς τους πόλεις νὰ

επιτίθενται όπου αυτοί κρίνουν («συντίθεσθε μὲν γὰρ πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις τοῦτο πρῶτον, ἀκολουθεῖν ὅποι ἂν ὑμεῖς ἡγήσθε»). Επίσης τους σκιαγραφεί ως τυράννους, καθώς στην συμμαχία τους επιβάλλουν εχθρούς χωρίς συνεννόηση μαζί τους, ενώ θέτουν ἄρχοντες με ἑνόπλες φρουρές στις συμμαχικές πόλεις («ποιεῖσθε δὲ πολεμίους οὐκ ἀνακοινούμενοι τοῖς συμμάχοις, καὶ ἐπὶ τούτους ἡγεῖσθε» «ἔτι δὲ τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομία, καθίστατε ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας· καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε οὐχ ὅπως νομίμως ἄρχωσιν, ἀλλ’ ὅπως δύνωνται βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις.»).

Γ3α. ποιοῦ, ἀνακοινοῖο, ἡγήσθε.

Γ3β. ὁ εὐμενής, τὸ ἐναντίον.

Γ4α. Η άσκηση ζητεῖ φύση και θέση των δευτερευουσών (ΟΧΙ εισαγωγή και εκφορά).

ὅτι οὐ πρὸς χάριν ὑμῖν ῥηθήσεται: Ειδική πρόταση, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα της κύριας οὐκ ἄγνωῶ

ἃ μέλλω λέγειν: Αναφορική αυτόνομη πρόταση, που λειτουργεί ως υποκείμενο στο ρήμα της ειδικής πρότασης ῥηθήσεται (εν εἶδει αττικής σύνταξης).

Γ4β.

- **Μετὰ τοῦτον:** Εμπρόθετος χρόνου στο ρήμα ἡγόρευε.
- **τὰς πόλεις:** Υποκείμενο του απαρεμφάτου εἶναι.
- **πάντων:** Γενική διαιρετική στο ἐναντιώτατον (και η συγκριτική ταιριάζει στην προκειμένη).
- **τῶν ἀρχόντων:** Αντικείμενο του ρήματος ἐπιμελεῖσθε.
- **βία:** Δοτική τρόπου στο απαρέμφατο κατέχειν.
- **ἡδόμενοι:** Κατηγορηματική μτχ. από το εοίκατε, συνημμένη στο υποκείμενο ὑμεῖς [Σπάνια περίπτωση το ρήμα εοικα + K.M.. Το LS μαρτυρεῖ ἄλλη μία περίπτωση στον Κρατύλο του Πλάτωνος (419c): «“ὀδύνη” δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδύσεως τῆς λύπης κεκλημένη εοικεν»].